פאה
פרק ג

מ"ז

הקדמה

א) במשניות הבאות עד סוף הפרק, כל פעם דקתני קרקע כל שהוא, לאו דוקא קרקע, אלא ה"ה מטלטלין כ"ש[1], ולא נקט קרקע אלא אגב הרישא.

המשנה

ב) שכיב מרע, היינו מי ששוכב על מיטתו מחמת חולי (מרע היינו חולי), שכתב כל נכסיו לאחרים, וקנו מידו, אם שייר לעצמו קרקע (או מטלטלין) כל שהוא, מתנתו מתנה, משום דהואיל ושייר לעצמו כל שהוא[2], גלי דעתיה שלא נתן מתנתו מחמת שחשב שהולך למות, דא"כ לא היה משייר לעצמו כלום, לפיכך, אע"פ שעמד מחליו, אינו יכול לחזור בו.

ג) אבל אם לא שייר לעצמו כלום (ולהרא"ש לא שייר כדי פרנסתו), אם עמד מחליו, אין מתנתו מתנה, אע"פ שקנו מידו, דתלינן שוודאי כוונתו היתה לא ליתן המתנה אלא מחמת מיתה, דלא שביק איניש נפשיה ערטילאי, היינו דאין אדם משאיר עצמו ערום מנכסיו, ואי לאו דהיה חושב ודאי שימות, לא היה נותן כל נכסיו, הלכך, אם עמד, יכול לחזור בו מהמתנה.

הקדמה

ד) הנושא את האשה, מתחייב ליתן לה כתובה אם יגרשנה, או אם ימות, לבתולה מתחייב מאתיים זוז, ולאלמנה או גרושה מתחייב מנה, ונכסי הבעל משועבדים לחוב הכתובה, והיינו שגובה מהנכסים לאחר מיתתו, וגם מלקוחות.

המשנה

ה) אדם שכיב מרע שכתב כל נכסיו לבניו, וגם כתב לאשתו חלק בין הבנים קרקע כל שהוא, ושמעה איהי ושתקה, ולא תבעה כתובתה, איבדה כתובתה, היינו שאיבדה שיעבוד כתובתה[3], וכבר אינה יכולה לגבות ממשועבדים, והטעם הוא, משום דכיון שכתב לה כך, וגם שתקה, אמרי' דמחלה על השיעבוד. ור' יוסי ס"ל, דלא בעינן שיכתבו לה כך, אלא אפי' לא כתב לה כך, וגם לא קנו מידה, והוא גם לא צוה שיכתבו כך בפניה, רק דיבר על החלוקה, ואמר שיתן לה חלק מנכסיו בין הבנים, והיא שמעה ושתקה, איבדה כתובתה.

---

[1] ולפי"ז קשה לי, מה שייך משניות אלו למס' פאה, דאילו היה הלשון קרקע דוקא, שפיר היינו ידולים לפרש דהשייכות הוא ההלכות של קרקע כל שהוא, אבל עכשיו שהוא לאו דוקא, מה שייך משניות אלו למס' זו. ויותר מזה, עיק בהערה בסמוך, די"א דגם לשון כל שהוא לאו דוקא במשנה זו, וזה מגדיל קושיתינו, וצ"ע.

[2] לדעת כמה אמוראים בב"ב (קמט:) לשון כל שהוא הוא לאו דוקא, אלא צריך להשאיר לעצמו כדי פרנסתו, כן פסק הרא"ש, אבל הרי"ף והרמב"ם פוסרים דסגי בכל שהוא.

[3] אבל לא איבדה את עצם חוב כתובתה, וא"כ, תוכל לגבות מנכסים שיקנה הבעל אח"כ.